

Verdis *La forza del destino* i Frankfurt och Paris

Giuseppe Verdi: *La forza del destino*

Oper Frankfurt, Frankfurt am Main, 24 maj 2019

Opéra National de Paris/Bastille, Paris, 6 juni 2019

Teaterchefen i Sankt Petersburg fick erbjuda **Giuseppe Verdi** en rejäl summa (60.000 guldfrank) för att övertala honom att skriva en opera för Bolsjojteatern till säsongen 1861/62. Det var dock inte helt lätt att hitta rätt underlag till operan, eftersom både kompositör och censur skulle vara nöjda. Efter långt sökande föll slutligen valet på **Ángel de Saavedra y Ramírez** drama *Don Álvaro o la fuerza del sino* från 1835, och operan *La forza del destino* (Ödets makt) fick sin urpremiär den 10 november 1862.

Verdi var dock inte helt nöjd med Sankt Petersburg-versionen och kom att göra en del ändringar några år senare för den slutliga versionen som fick sin urpremiär den 27 februari 1869 på Teatro alla Scala i Milano. Han gjorde en del justeringar i instrumentationen, förlängde uvertyren, flyttade på duetten mellan Álvaro och Carlo i tredje akten, tog bort Álvaros aria och cabaletta i slutet av samma akt samt ändrade slutet där Álvaro fick leva vidare istället för att ta sitt liv efter Leonoras död. Den senare versionen (Milano) var också den som kom att bli standardversion.

För nyuppsättningen av "*Forza*" på Oper Frankfurt denna säsong använder sig den tyske regissören **Tobias Kratzer** av originalversionen från 1862, som han själv beskriver som mycket brutalare. Här tar dock Álvaro inte livet av sig utan blir skjuten av en polis. Enkelt uttryckt är uppsättningen en kritik mot rasism, då i form av en tidsresa genom USA:s historia, från det amerikanska inbördeskriget fram till idag. Man ser slaveri, sydstatsflaggor och Ku-Klux-Klan i de första två akterna. Tredje akten utspelar sig under Vietnamkriget och fjärde akten i USA under Barack Obamas tid. Att uppsättningen tar fasta på rasismen är i det här fallet inte alls ologiskt - Álvaros härkomst (halvindian) och hudfärg (han blir bl.a. kallad för "Mulatto" av Carlo) ligger ju till grund för varför han aldrig accepterades av Vargas-familjen.

Påminnandet om rasismen löper som en röd tråd genom hela uppsättningen. Kratzer visar hur den alltid har funnits och finns än idag, oavsett i vilket "skede" världen befinner sig i. Det tillkommer även en del kritik mot amerikanska religösa sekter som spelat en viss roll i rasismens utveckling. För att ytterligare understryka det hela och visa att hudfärg inte har någon betydelse väljer Kratzer att samtidigt exponera handlingen på en film som spelas på en skärm långt bak på scenen. Där spelas Álvaro av en mörkhyad man och Leonora av en ljus kvinna, men besätter sångarna tvärtom - en mörkhyad Leonora och en ljus Álvaro.

La forza del destino på Oper Frankfurt © Monika Rittershaus

Den italienske dirigenten **Gaetano Soliman** har i början svårt att få grepp om orkester och kör, men det ordnar upp sig snabbt efter första akten. Även om orkesterspelet inte är passionerat är det ändå frågan om en gedigen Verdi-tolkning.

På sångarsidan är insatserna också godkända, men tyvärr saknar man både den klangskönhet och kraft som denna opera ändå kräver. Den azebadjanske barytonen **Evez Abdulla** skapar ett kompromisslöst porträtt av Carlo och har hela tiden ett psykologiskt och vokalt övertag på den armeniske tenoren **Hovhannes Ayvazians** Álvaro, som trots att han saknar genomslagskraft för rollen klarar de tekniska svårigheterna. **Michelle Bradleys** Leonora är ångestladdad och nästintill ständigt deprimerad. Hon har värmen i mellanläget, men i övrigt känns rösten något torr.

Ett par veckor senare satte man åter upp **Jean-Claude Auvrays** produktion från säsongen 2011/12 på Opéra Bastille i Paris. Här ser man en tydlig skillnad mellan en regissör som fastnar i rädslan och i princip inte lyckas med någonting, och en som vågar ta risker. Till skillnad från Kratzer har Auvray valt en enkel "straight-forward" uppsättning utan några som helst nya

infallsvinklar, och även utan att förvalta originalhandlingen på bästa sätt. Han flyttar fram handlingen till mitten av 1800-talet, alltså Verdis egen tid. Det enda som dock understryker detta i **Alain Chambons** något tankefattiga scenografi är utöver några möbler, kostymerna, ett par fanor och ett skynke med "Viva V.E.R.D.I" (mottot Viva Vittorio Emanuele Re D'Italia som användes under den italienska frihetskampen).

La forza del destino på Opéra National de Paris © Julien Benhamou / OnP

Den italienske dirigenten **Nicola Luisotti** lyckas inte heller väcka liv i orkestern. Orkesterspelet är odynamiskt, otätt och saknar dramatik och hetta. Stundtals undrar man om det överhuvudtaget ägt rum någon orkesterrepetition innan föreställningen. Tyvärr är detta inte vad man vill höra i en opera så full av dramatik och klangliga uttryck som *La forza del destino* och som det går att göra så mycket mer av. Kören gör dock en lysande insats.

Det gör även sångarna som håller yppersta världsklass, inte minst i huvudtrion Álvaro-Leonora-Carlo. Den serbiske barytonen **Željko Lučić** gör en hämndlysten Carlo fylld av hat och aggression. Hans tunga, fylliga baryton passar rollen alldeles utmärkt. Den amerikanska tenoren **Brian Jagde** debuterar som Álvaro och gör en lysande insats. Hans mörka spintotenor har

en stadig kärna och den genomslagskraft en Álvaro bör ha. Den tyska sopranen **Anja Harteros** visar återigen att hon en en Verdisopran för vår tid. Hon är idealisk i rollen och får med sin färgrika och uttrycksfulla röst fram Leonoras lidande i varje fras. Hennes *Pace, pace mio dio* drog kvällens absolut längsta och mest välförtjänta applåder.

Om Paris står för de sångliga höjdpunkterna, trots Auvrays mer eller mindre intetsägande uppsättning, så är det nyskapandet och idériakedomen som sticker ut i Frankfurt. Man kan visserligen tycka att operans grundstruktur rubbas och att historien hamnar lite i skymundan i Frankfurt-uppsättningen, men den lyckas ändå både lyfta fram ett allvarligt samhällsproblem och visa på vilken aktualitet Verdis operor har än idag.

Yehya Alazem

Giuseppe Verdi: La forza del destino

Oper Frankfurt, Frankfurt am Main, 24 maj 2019 (Nyproduktion)

Regi: **Tobias Kratzer**

Scenografi/Kostym: **Rainer Sellmaier**

Dirigent: **Gaetano Soliman**

Frankfurter Opern- und Museumsorchester, Chor & Extrachor der Oper Frankfurt

Donna Leonora: **Michelle Bradley**

Don Alvaro: **Hovhannes Ayvazyan**

Don Carlo di Vargas: **Evez Abdulla**

Preziosilla: **Judita Nagyová**

Opéra National de Paris/Bastille, Paris, 6 juni 2019

Regi: **Jean-Claude Auvray (Stephen Taylor)**

Scenografi: **Alain Chambon**

Kostym: **Maria Chiara Donato**

Dirigent: **Nicola Luisotti**

Orchestre et Choeurs de l'Opéra national de Paris

Donna Leonora: **Anja Harteros**

Don Alvaro: **Brian Jagde**

Don Carlo di Vargas: **Željko Lučić**

Preziosilla: **Varduhi Abrahamyan**